

MJ250450

Posudek oponenta habilitační práce

MASARYKOVA UNIVERZITA	
Ped. fakulta - podatelna	
Č.j./E.č.:	MU/32.658/2013/PdF
Datum/čas	- 6 -06- 2013 /
Počet listů dokumentu:	3
Počet příl. a listů/sv.: /
Počet a druh nelist. příloh: /

*Kleis do spisu MU/108 29/2013/PdF-**

Masarykova univerzita
Fakulta
Habilitační obor

Pedagogická fakulta MU
 Pedagogika

Uchazeč
Pracoviště

PaedDr. Hana ANDRÁŠOVÁ, Ph.D.
 Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých
 Budějovicích

Habilitační práce

Mnohojazyčnost v podmínkách českého školství se zřetelem na
 výuku němčiny po angličtině

Oponent
Pracoviště

prof. PhDr. Jan PRŮCHA, DrSc., Dr.h.c.
 nezávislý expert

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Celkové hodnocení

Tato habilitační práce je impozantní svým obsahem, prezentací i rozsahem. Po prostudování práce konstatuji, že jejím smyslem je především argumentovat realizaci dvou postulátů:

- (1) Zvýšit jazykovou vybavenost mladých lidí v ČR tím, že má být (v souladu s požadavky EU) zavedeno povinné vzdělávání v druhém cizím jazyce již v základní škole.
- (2) Zastavit snižování zájmu o studium němčiny u českých žáků, a to hlavně tím, že namísto povinné (v podstatě) angličtiny jako prvního cizího jazyka by si žáci mohli volit také němčinu.

K těmto dvěma záležitostem zavádí autorka rozsáhlou teoretickou rozpravu týkající se osvojování / učení cizích jazyků, faktorů objasňujících tento proces, mnohojazyčnosti, praktické potřeby němčiny pro českou populaci aj. Teoretická základna narýsovaná autorkou je vskutku obdivuhodná – je to cenný příspěvek k teorii lingvodidaktiky (cizích jazyků), jež je u nás (po monografii J. Hendricha a kol. z roku 1988) nedostatečně rozvíjena. Autorka čerpá z početné literatury zejména německé a anglosaské provenience.

Pokud jde o autorčinu podporu němčiny jako povinného předmětu, o zastavení propadu zájmu o studiu tohoto jazyka, jsou autorčiny argumenty zcela oprávněné a plně s nimi souhlasím (nezávisle jsem totéž argumentoval v monografii Interkulturní komunikace, Grada, 2010, kterou autorka zřejmě nezná). Jsou to argumenty historické, kulturní, politické, ale hlavně praktické důvody, proč je pro Čechy ovládnání němčiny žádoucí.

Vedle teoretického výkladu tvoří významnou část habilitační práce originální výzkum na souboru žáků ZŠ a paralelních ročníků víceletých gymnázií zaměřený na určité faktory výuky angličtiny a němčiny. Výzkum je koncentrován na ověřování 14 hypotéz, a to prostřednictvím dotazníku a jazykových testů.

Celou práci hodnotím jako výborný vědecký produkt, avšak zároveň v něm shledávám některá diskutabilní místa, na něž upozorním.

Kritické poznámky

- Otázka o přesném a objektivním měření jazykové kompetence jedince (s. 24) není na následující straně (1. odstavec) adekvátně vysvětlena.
- Poznámka 35 (s. 29), že „aktivní ovládnutí jazyka sousedů není nezbytné“ se týká jen specifického příbuzentví češtiny a slovenštiny, není tedy „praktickým důkazem“.
- Na s. 53 tvrzení o situaci na Slovensku (že němčina od 1. třídy se vyučuje s velkým úspěchem) vyžaduje doložit – odkud to autorka bere?

- Určitou závadou práce je po mém soudu to, že má neúměrný rozsah. To je dáno nadbytečnou detailností výkladu (např. podrobný výčet historických rozdílů mezi angličtinou a němčinou, výčet všech výpovědí žáků v testech či dotaznících), který by bylo žádoucí omezit. Čtenář se pak ztrácí v záplavě detailů, ačkoli by stačilo uvádět jen reprezentativní příklady.

- Údaje o tom, kolik kolik obyvatel v ČR ovládá cizí jazyk (s. 88 a následující) je třeba brát s rezervou a kriticky!

- Tvrzení (s. 91), že nelze objektivně stanovit, který jazyk je obtížnější a která snazší, neobstojí. Například pro Čechy je jistě snadnější učit se polštinu či ruštinu jako příbuzné slovanské jazyky nebo angličtinu či němčinu jako jazyky indoevropské než učit se finštinu či maďarštinu jako jazyky ugrofinské – a tak je to s mnoha dalšími jazyky.

- Na s. 126 v poznámce 101 tvrzení o tom, že výsledky autorčina výzkumu „jsou plně reprezentativní pro celou Českou republiku“, není správné. Přece kromě RVP ZV existují školní vzdělávací programy, ale i další okolnosti (např. situace ve velkoměstech), které výzkum nepostihuje.

- Kromě toho se domnívám, že výsledky dotazníku mohly být poněkud zkreslené tím, že dotazníky nebyly vyplňovány anonymně – viz potíže s identifikací podle pohlaví na s. 167.

Přes tato kritická upozornění hodnotím tuto habilitační práci jako zdařilou: Text je psán přesným odborným stylem, statistické zpracování dat stejně jako tabulky a grafy jsou dokonalé, bibliografie je také přesná, práce je vybavena přílohami o nástrojích provedeného výzkumu. Celkově výborná práce zasluhující publikování (s výrazně omezeným rozsahem).

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

1. V práci se vůbec nebere na zřetel to, že ne všichni žáci (stejně jako dospělí) mají stejnou schopnost, nadání, zájem učit se cizí jazyk. Pochybuji o tom, že vyučovat dva cizí jazyky **povinně** pro všechny žáky v základní škole, jak to prosazuje autorka (např. na s. 15 a jinde), je správné. Ostatně i v práci se uvádí (s. 48-49) podle dat ČŠI a ÚIV, že jen asi 11 – 12 % žáků si volí na 2. stupni ZŠ další cizí jazyk. Srov. též údaje z výzkumu autorky, že 30 % žáků studium cizích jazyků nebaví (tab. 20 na s. 177). Kromě toho jde o reálné podmínky: Nedostatek kvalifikovaných učitelů atd. Co k tomu může autorka říci?

2. Obávám se, že ve svém zápalu pro (jistě oprávněné) posílení němčiny v základním vzdělávání se opomíjí (vedle faktorů objasňovaných autorčím výzkumem) ještě jeden

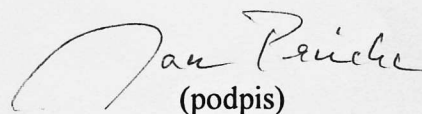
fenomén: Je to averze či nesympatie mladých Čechů vůči Němcům a němčině, která se přenáší mezigeneračním kulturním transferem dodnes. Mám to potvrzeno opakovaně několikaletými sondami u vysokoškoláků na FF MU v Brně a jinde. Zkrátka němčina není a asi v blízké budoucnosti nebude „sympatickým“ cizím jazykem pro mladé Čechy – ale co s tím lze dělat?

3. Pokud bude v rozpravě čas, bylo by zajímavé se dozvědět, jak se autorka staví k tzv. interdependenční teorii týkající se vztahu mezi úrovní ovládnutí prvního jazyka a druhého jazyka. Práci Cumminse neznám, ale teorie se mi jeví jako oprávněná. Je podložena nějakými empirickými nálezy?

Závěr

Habilitační práce Hany Andrášové „Mnohojazyčnost v podmínkách českého školství se zřetelem na výuku němčiny po angličtině“ *splňuje* požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Pedagogika.

V Praze....., dne ...30.5. 2013.....

(podpis)